

ἡ δὲ ψυχροτέρα, ἡ δὲ ύγροτέρα, ἡ δὲ ξηροτέρα, καὶ τῶν ξυνθέτων αὖ πάλιν ἡ μὲν θερμοτέρα καὶ ύγροτέρα, ἡ δὲ θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα, ἡ δὲ ψυχροτέρα καὶ ύγροτέρα, ἄλλη δ' αὖ ψυχροτέρα καὶ ξηροτέρα καλεῖται. Θερμοτέραν γε μὴν καὶ ψυχροτέραν ἡ ύγροτέραν καὶ ξηροτέραν οὐκ ἔστιν εὔρειν χράσεις ξυνθέτους τῷ μὴ ξυνίστασθαι ταυταςί γε τῶν ποιοτήτων, ώς ἐν τοῖς φυσικοῖς ἀποδέδεικται.

Χυμὸς δέ ἔστι σῶμα ύγρὸν καὶ ύευστὸν, εἰς δὲ πρῶτον μεταβάλλει τὸ τρέφον. Καὶ τούτου δὲ εἰδη εἰσὶ τέτταρα· δὲ μὲν γάρ 10 ἔστιν ύγρὸς καὶ θερμὸς, τὸ αἷμα· δὲ θερμὸς καὶ ξηρὸς, ἡ ξανθὴ χολὴ· ἄλλος δὲ αὖ ξηρὸς καὶ ψυχρὸς, ἡ μέλαινα, ὥσπερ καὶ ἄλλος τις αὖ πάλιν ψυχρὸς καὶ ύγρὸς, τὸ φλέγμα. Ὡν δὴ καλῶς κεκραμένων καὶ μεριγμένων καὶ μήθ' ὑπερβαλλόντων, μήτε μὴν ἐλλειπόντων τῷ λόγῳ, ύγιαίνει τε καὶ τὰς οἰκείας ἀποτελεῖ πράξεις 15 καὶ ἐνεργείας τὸ ζῷον, ἡ, εἰ βούλει, δὲ ἀνθρωπος, περὶ οὗ μάλιστα τοῖς ιατροῖς δὲ λόγος καὶ δὲ σκοπός. Εἰ δὲ κατά τι τούτων διαμαρτία τις γένοιτο, ἀγάγκη καὶ τὸν ἀνθρωπὸν αὐτίκα μάλα νοσάζεσθαι. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ἐνταῦθα καὶ δτι τινὲς τῶν παλαιτέρων Ἀσκληπιαδῶν τρεῖς ἔλεγον εἶναι μόνους χυμοὺς ἐν τῷ σώματι, τὸ φλέγμα 20 δῆλον δτι καὶ ἀμφοτέρας γε τὰς χολὰς, τὸ δὲ αἷμα τὸ ἐκ τῶν τριῶν μίγμα, καλῶς ἔχόντων καὶ κεκραμένων κατὰ λόγου πρὸς ἄλληλα. Ἀλλὰ περὶ τούτου νυνὶ λέγειν περιεργότερον ἀν εἴη μᾶλ-

1-3. Μικρὸν μέρος μεταξὺ τῶν λέξεων ψυχροτέρα ἡ δὲ καὶ ύγροτέρα, ἀντιστοιχοῦν ἐν τῷ ὅπισθεν τοῦ φύλου πρὸς τὰνωτέρω ἐν σ. 162, 14-19, διάτρητον, συνεκπεσόντων τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων Π

4. ἡ Π: καὶ Ε 6. ξυνίστασθαι ἔγραψα: συνίστασθαι ΕΠ
 8. δέ ἔστι Ε: δὲ ἔστι Π 9. τέτταρα Π: τέτταρα Ε 9-10. γάρ
 ἔστιν Ε: γάρ ἔστιν Π 11. ἄλλος ἔγραψα: ἄλλος ΕΠ 12. ὃν Ε:
 ὃν ἐκ τοῦ δν Π 14. Μετὰ τὸ κεκραμένων σταυρὸς ἐμφαίνων ἵσως
 προσθήκην ἐν τῇ φά, ἦτις δικαίως δὲν ἔγραψη Ε τε Ε: τὰ Π ἀπο-
 τελεῖ Ε: λείπει Π 17. τις Ε: τίς Π νοσάζεσθαι Π: νοσίζε-
 σθαι Ε 20. δῆλον δτι ἔγραψα: δηλονότι ΕΠ

λον ἡ προύργου· ἵσως ἐν ἄλλοις καὶ περὶ τούτου πραγματευσόμεθα. Νυνὶ δὲ ἔχωμεθα τῶν ἔξῆς.

Τὰ μέλη τοίνυν σώματά ἔστι καὶ αὐτὰ, πρῶτα μόρια τοῦ ήμετέρου σώματος ὅντα, ἀπερ ἐκ τῆς τῶν χυμῶν πρὸς ἄλληλα μίξεως ἐν τῇ πρώτῃ τῶν στοιχείων γίνεται μίξει, καθάπερ καὶ 5 αὔξεται τοῖς αὐτοῖς δήπου χυμοῖς ἐκ τῆς τροφῆς γινομένοις. Τὸ γάρ τρεφόμενον τοῖς αὐτοῖς τρέφεται πάντως ἐξ ὧν καὶ γίνεται. Τῶν δὴ τοιούτων μελῶν τὰ μέν ἔστιν ἀπλᾶ, τὰ δὲ ξύνθετα· καὶ ἀπλᾶ μέν ἔστι τὰ δμοιομερῆ, οἷα τὸ δστοῦν, ὁ χόνδρος, τὰ νεῦρα, ὁ ξύνδεσμος, ἡ αρτηρία, ἡ φλέψ, ὁ ύμην καὶ ἡ ἀπλῆ σάρξ· τού- 10 των γάρ τεμνομένων τὰ μόρια τὸν τοῦ δλου σώζουσι λόγον· ξύνθετα δὲ τὰ ἐκ τούτων, ἥτοι πάντων ἡ τινῶν γε ξυγκείμενα, ἀπερ καὶ ἀνομοιομερῆ λέγεται τῷ μὴ τὰ σφῶν αὐτῶν μόρια τὸν τοῦ δλου σώζειν γε λόγον, πρὸς δὲ καὶ δργανικὰ τῷ διὰ τούτων τὰς κινήσεις ἐν ἡμῖν γίνεσθαι καὶ τὰς ἐνεργείας, οἷα καρδία, ἡπαρ, 15 ἐγκέφαλος, ὅρχεις καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς δὲ καὶ κεφαλὴ καὶ χεῖρες καὶ πόδες καὶ δσα τῆς δμοίας ἔστι δυνάμεως. Τούτων γε μὴν ἀπάντων δμοιομερῶν τε καὶ ἀνομοιομερῶν μορίων τοῦ σώματος, τέτταρές εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραί, καθά που καὶ τῷ ἐκ Περγάμου δοκεῖ. Τὰ μὲν γάρ ἀρχαὶ τινές εἰσι, τὰ δ' ἀπ' ἐκείνων ἐκπέφυκε, 20 τὰ δὲ οὕτ' ἄλλων ἀρχει τῆς διοικήσεως, οὕθ' ὑπ' ἄλλων ἀρχεται, ξυμφύτους ἔχοντα τὰς διοικούσας αὐτὰ δυνάμεις, ἔνια δὲ ξυμφύτους τε ἄμα καὶ ἐπιρρύτους. Ἀρχαὶ μὲν οὖν εἰσιν ἐγκέφαλος, καρδία, ἡπαρ καὶ ὅρχεις, εἰ βούλει· ἀπ' ἐκείνων δὲ ἐκπέ-

1. προύργου ἔγραψα: προύργου Π: πούργου Ε 2. ἔχωμεθα Π: ἔχωμεθα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἔχόμεθα Ε

8. τοιούτων Ε: τοιούτων ἐκ τοῦ τοιούτον Π μέν ἔστιν Ε: μὲν ἔστιν ΙΙ (καὶ 9). ἀπλᾶ Π: ἀπλὰ Ε 9. οἷα Π: οἷον Ε χόνδρος ἔγραψα: χρόνδρος ΕΠ 10. ἀπλῆ Π: ἀπλὴ Ε 17. ἔστι Ε: ἔστι Π 19. τέτταρές εἰσιν ἔγραψα: τέτταρες εἰσὶν ΕΠ

τῷ Ε: τὸ Π 20. ἀπ' ἐκείνων ΙΙ: ἀπεκείνων Ε 22. ἔχοντα Ε: ἔχοντας Π 23. τε Ε: τὲ Π εἰσὶν ἔγραψα: εἰσὶν Ε: εἰσὶν Π

φυκε κάκείνοις ύπηρετεῖ νεῦρα μὲν καὶ νωτιαῖος μυελὸς ἐγκεφάλω, καρδία δὲ ἀρτηρίᾳ, φλέβες δὲ ἡπατί, τὰ δὲ σπερματικὰ ἀγγεῖα τοῖς ὅρχεσιν. Αὐτὰ δ' αὐτὰ διοικεῖ χόνδρος, δστοῦν, ξύνδεσμος, ὑμὴν, ἀδὴν, πιμελὴ, σάρξ ἀπλῆ, τὰ δ' ἄλλα πάντα μόρια, κοινὴν τούτοις ἔχοντα τὴν ἐξ αὐτῶν διοίκησιν, ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν καὶ νεύρων προσδεῖται. Τριχῶν δὲ καὶ δνύχων οὐδὲ διοίκησίς τίς ἐστιν, ἀλλὰ γένεσίς μόνον. Πάλιν τῶν ἐν ἡμῖν μελῶν καὶ μορίων τὰ μὲν ἐκ σπέρματος, τὰ δ' οὐκ ἐκ σπέρματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ αἵματος μόνον γίνεται· ἐκ σπέρματος μὲν ἄπαντα 10 πλὴν στέατος καὶ σαρκὸς, ἐξ αἵματος δὲ στέαρ καὶ σάρξ. Καὶ ἄλλας δ' ἄν ἔγοι τις λέγειν τῶν ἐν ἡμῖν μορίων διαφορὰς, περὶ ὧν λέγειν μακρότερον ἀν εἴη γε τοῦ σκοποῦ. Ἐῶ δὲ λέγειν καὶ δπως ἐν τισι τῶν τοιούτων θεωρημάτων ἄλλως οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι καὶ ἄλλως ἐδόξασαν ιατροί· ἄλλης γάρ ἀν καὶ μεζονος, οὐ 15 τῆς παρουσῆς καὶ δλιγίστης εἴη τὰ τοιαδή πραγματείας.

Δυνάμεις δέ εἰσιν ἐξ ὧν αἱ ἐνέργειαι. Τουτωνὶ δὲ τῶν ἐν ἡμῖν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν αἱ μέν εἰσι φυσικαὶ, αἱ δὲ ζωτικαὶ, αἱ δὲ ψυχικαὶ, καὶ τῶν φυσικῶν αἱ μὲν ύπηρετοῦσαι, αἱ δ' ἐξυπηρετούμεναι, καὶ τῶν ἐξυπηρετουμένων αὖ πάλιν ἡ μέν τις ἐστι θρεπτικὴ, 20 ἡ δὲ αὔξητικὴ, ἡ δὲ γεννητικὴ, ἐξυπηρετοῦσι δὲ αὐταῖς ἡ μέν τις [ἡ] ἐστι θελκτικὴ, ἡ δὲ ἀλλοιωτικὴ, [ἡ δὲ], ἡ δὲ τετάρτη ἡ ἀποκριτικὴ· ζωτικαὶ δὲ δυνάμεις εἰσὶν αἱ δρεκτικαὶ, οἷον θυμικόν τε καὶ ἐπιθυμητικὸν καὶ τὰ δμοια. Τῶν δὲ ψυχικῶν τῶν ἐν ἡμῖν· ἐῶ γάρ λέγειν ἐν γένει· αἱ μὲν δργανικαὶ, αἱ δ' ἄνευ δρ-

1. νωτιαῖος Ε: νοτιαῖος Π 3. αὐτὰ Π: αὐτὰ Π 3-4. ξύνδεσμος Ε: σύνδεσμος Π 4. πιμελὴ Ε: πιμελὴ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πιμελὴν Π 7. διοίκησίς Π: διοίκησις Ε 15. τὰ Ε: τὰς Π 17. μέν εἰσι ἔγραψx: μὲν εἰσὶ ΕΠ 18. αἱ Ε: αἱ Π

19. τίς ἐστι Π: τίς ἐστὶ Ε θρεπτικὴ Ε: θρεπτικὴ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θρεπτικὴ Π 20-21. ἡ δὲ αὔξητικὴ-θελκτικὴ Ε λείπουσι Π 21. ἡ προσέθηκα: λείπει Ε 22. τετάρτη ἡ Ε: τεττάρτη ἡ Π δρεκτικαὶ Ε: δρατικαὶ Π 23. θυμικόν τε Ε: θυμικὸν τὲ Π

γάνου, περὶ ὧν οὐκ ἔστι λόγος τοῖς ἰατροῖς, ἀλλ᾽ η μόνῳ γε τῷ φυσικῷ φιλοσόφῳ· τῶν δὲ ὄργανικῶν αἱ μὲν γνωστικαὶ, αἱ δὲ οὐ τοιαῦται, οἵα καὶ η κινητική δήπου δύναμις η ἐκ τόπου εἰς τόπον, ηγδὴ καὶ μεταβατικὴν δύναμιν δονομάζομεν. Τῶν δὲ γνωστικῶν αἱ μὲν ἔκτος, αἱ δὲ ἐντὸς αἰσθήσεις εἰσὶ τε καὶ λέγονται. Καὶ ἔκτος 5 μὲν αἰσθήσεις δρασίς, ὅσφρησίς, ἀκοή, γεῦσις καὶ η ἀφή· ἐντὸς δὲ αἰσθήσεις κοινὴ αἰσθησίς, φαντασία, λογιστικὴ καὶ η μνήμη, τὰς τρεῖς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου ἐπέχουσαι, κοινὴ μὲν αἰσθησίς καὶ φαντασία τὴν ἔμπροσθεν, η λογιστικὴ δὲ τὴν μέσην καὶ τὴν τελευταίαν η μνήμη· περὶ ὧν ἀκριβέστερον λέγειν ἄλλῳ μᾶλλον ἀρμό- 10 ζει καὶ ρῶ.

Πνεύματα δὲ τὰ ἐν ήμεν καὶ αὐτά γε τριτά, ὡςπερ καὶ ἐν ήμεν δυνάμεις εἰσὶ τριταὶ, φυσικά, ζωτικά τε καὶ ψυχικά, ὄργανα 15 ὄντα καὶ διαθέσεις τῶν ἐν ήμεν δήπου δυνάμεων.

"Οπέρ οὖν ἔλεγον, φυσικὰ μὲν πράγματα κατὰ τοὺς ἰατροὺς 15 ταῦτα τέ ἔστι καὶ τοσαῦτα, οἷον στοιχεῖα, κράσεις, χυμοὶ, μέλη, δυνάμεις, ἐνέργειαι καὶ τὰ πνεύματα· τὰ δὲ μὴ φυσικά τε καὶ κατὰ φύσιν ἔστι, τὰ ἐξ ἀνάγκης ἀλλοιοῦντα τὸ σῶμα καὶ μεταβάλλοντα, ἀπέρ οὐτωσὶ λέγεται τῇ τῶν προτέρων πραγμάτων ἀντιδιαστολῇ. Καὶ ἐν μέν ἔστιν ὁ ἀὴρ καὶ δσα γε περὶ τὸν ἀέρα, 20 ἔτερον δὲ κίνησίς τε καὶ ἡρεμία δλου τε τοῦ σώματος καὶ κατὰ μόρια, τρίτον ὅπνος τε καὶ ἐγρήγορσίς, τέταρτον τὰ προσφερόμενα πάντα, πέμπτον τὰ ἐκκρινόμενα η ἐπεχόμενα καὶ ἔκτον τὰ ψυχικὰ πάθη τε καὶ ξυμβεβηκότα, οἷον θυμὸς, λύπη καὶ τὰ τοιαῦτα. Ταυτὶ γὰρ ἀναγκαίως ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα καὶ μεταβάλλει, ἀὴρ, κίνησίς, 25

3. δήπου ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου Ε: ἐν τῇ φά Π	4. δύνα-
μιν δονομάζομεν Ε: δονομάζομεν δύναμιν Π	6. δρασίς Ε:
δρασίς Π
άφη Π: ἀφὴ Ε		9. τελευταίαν ἔγραψ: τελευ-
ταίαν ΕΠ
12 τριτά Ε: τριτά Π		13. δυνάμεις εἰσὶ τριτ-
εῖ
ταῦτα Π: δυνάρεις Λ τριταὶ Ε	15. ὅπερ Ε: ὅπερ Π	16. ταῦτά
ἔγραψ: ταῦτα ΕΠ
22. τέταρτον Ε: τέταρτον Π		

ήρεμία, τρόφη, πόσις, ύπνος, ἐγρήγορσις, πλησμονή, χένωσις καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ξυμβεβηκότα τε καὶ ξυμπτώματα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ κατὰ τῆς φύσεως κατ' ιατροὺς πράγματα ταῦτ' ἔστι, νόσος, αἴτιον νόσου ποιητικὸν δῆλα δὴ, καὶ τὰ ἐν τῇ 5 νόσῳ ξυμβεβηκότα τε καὶ ξυμπτώματα. Ταυτὶ γὰρ ἐναντία τῇ ήμετέρᾳ φύσει τε καὶ πολέμια, οἷον ἐπὶ παραδείγματος πυρετὸς μὲν ὁ τριταῖος, εἰ βούλει, νόσος, αἴτιον δὲ αὐτοῦ ποιητικὸν δήπου 10 ἡ σεσηπυΐα ξανθὴ χολὴ, ξυμπτωμα δὲ ἡ δδύνη καὶ τὸ ωχρὸν καὶ τὰ δμοια. Ἐχεις τούτου λαβὼν τίνα καὶ πόσα τὰ φυσικὰ κατὰ 15 τοὺς ιατρούς, τίνα δὲ τὰ μὴ φυσικὰ καὶ τίνα τὰ κατ' αὐτῆς τῆς φύσεως πράγματα· ἀπερ αὐτὸς μὲν ἐν τρισὶν ἐζήτησας κεφαλαιοὶς διηρημένως, ἐγὼ δὲ ξυλλαβὼν διὰ μιᾶς ἐλυσάμην τῆς λύσεως.

Ζήτημα ε'.

Πόσαι φύσεις εἰσὶ καὶ ποῖαι αὗται εἰσι.

15

Δύσις.

Τρεῖς εἰσιν αἱ φύσεις τοῦ ἀνθρωπείου σώματος, αἱ καὶ διαθέσεις φυσικαὶ τοῦ αὐτοῦ κέκληνται, ύγεια, νόσος καὶ οὐδετέρα διάθεσις, καθ' ἃς τὸ ἀνθρώπειον σῶμα ύγιεινὸν, νοσερὸν καὶ οὐδέτερον ἔστι τε καὶ λέγεται. Καλῶ δὲ νυνὶ νόσον οὐ τὴν κατ' ἐντε-

1. ήρεμία ἐγραψα: ήρεμία ΕΠ	2 (καὶ 5). τε Ε: τὲ Π
ξυμπτώματα Ε: συμπτώματα Π	Μετὰ τὴν λέξιν ξυμπτώματα αἱ λέξεις ταυτὶ γὰρ ἐναντία διαγεγραμμέναι Ε 4 δῆλα δὴ ἐγραψα: δηλαδὴ ΕΠ
5. ξυμβεβηκότα Ε: συμβεβηκότα Π	
7—σ. 169, 13. αἴτιον-νόσον τῶν ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου Ε: ἐν τῇ	
φῧ τῶν φ. 22 ^α καὶ 23 ^α Π	10. τὰ μὴ Ε: τὰ τὰ Π
14. αὗται εἰσὶ ἐγραψα: αὗται εἰσὶ ΕΠ	13. ζήτημα .ι. Ε: λείπουσι Π
15. λύσις Ε: λείπει Π	16. εἰσιν ἐγραψα: εἰσὶν ΕΠ
παπίου Π: ἀνθρωπίνου Ε	ἀνθρωπίνων ΕΠ
ύγεια ἐγραψα: ύγεια ΕΠ	17 (καὶ κατωτέρω ἐν διαφόροις πτώσεσιν).
	19. ἔστι τε Ε: ἔστι τὲ Π

λέγειαν καὶ ἡ τὰς τοῦ ὑποκειμένου βλάπτει φυσικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, ἀλλὰ τὴν κατ' ἐπιτηδειότητα, ἡ δὴ, καὶ ἐν τῷ πλάτει τῆς ὑγιείας οὖσα, φυσική πως διάθεσίς ἐστι τοῦ ὑποκειμένου, ὑγίεια αὐτῷ οὖσα, δι' ἣς τὰς αὐτῷ προσηκούσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ. Τέμνεται γάρ τὸ τῆς ὑγιείας πλάτος εἰς τὴν ἀπλῶς 5 ὑγίειαν καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ νῦν. Καὶ ἡ μὲν ἀπλῶς εἰς τὴν ἐξαεί τε καὶ τὴν ώς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἡ δὲ ἐν τῷ νῦν εἰς τε τὴν οὐδετέραν διάθεσιν, τὴν ἐξαεί τε καὶ ώς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ εἰς τὴν νόσον ἀπλῶς, ἡ δὴ καὶ αὐτὴ ώς ἐπὶ τὸ πολύ τέ ἐστι καὶ διὰ παντὸς, πρὸς ἣν τὸ τῆς ὑγιείας ἀπαν πεπέρασται πλάτος. Ἡ δὲ νῦν οὐδετέρα διάθεσίς 10 καὶ ἡ νῦν νόσος ἔξω τοῦ τῆς ὑγιείας ἐκπέπτωκε πλάτους, καθάπερ τῷ ἐκ Περγάμου καὶ τοῖς χαριεστέροις εὗ ἄγαν ἔδοξε δήπου τῶν ιατρῶν. Εἰσὶ γάρ οἱ τὴν ἀπλῶς νόσον τῶν τῆς ὑγιείας ἀπεξκοράκιζουσιν δρῶν, κακῶς ἄγαν φρονοῦντες καὶ σφαλερῶς. Οὐ γάρ κατ' ἐντελέχειαν, ἀλλὰ κατ' ἐπιτηδειότητα μόνην ἡ τοιαύτη λαμ- 15 βάνεται νοσώδης διάθεσις. Ταῦτά τοι καὶ ὑγίεια ώς νῦν ἐστι καὶ τῷ ἔχοντι πως ὑγίεια, δι' ἣς τὰς αὐτῷ προσηκούσας ἐνεργείας, ὥσπερ εἶπον, ἀποτελεῖ.

Ἐβουλόμην νὴ τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν ἡ πρὸς παρόντα σοι περὶ τουτων διαλέγεσθαι ἡ ταυτην τὴν λύσιν εἰς μῆκος ἄγαν ἐκτεῖ- 20 ναι. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν πρότερον νῦν οὐ ράδιον, τὸ δὲ δεύτερον ἐπαχθὲς, τοσοῦτον περὶ τῆς ἀπορίας ταύτης εἰπόντες, ἐπὶ τὰ ἔξης τῶν ζητημάτων σου τὸν ἡμέτερον τρέψομεν λόγον.

3. διάθεσίς ἐστι ἔγραψα: διάθεσίς ἐστὶ ΕΠ 6. ἡ Ε: εἰ Π
 8 ἐσαεί τε Ε: ἐσαεὶ τὲ Π ως Π: λείπει Ε 10 ὑγιείας
 ἔγραψα: ὑγείας Π: ὑγίας Ε 12. τῷ Ε: τὸ Π 13. ἀπεξ-
 κορακίζουσιν ἔγραψα: ἀποσκορακίζουσιν ΕΠ 16. νοσώ-
 δης Ε: νοσώδης ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος νοσώδεις Π
 ταῦτά τοι ΕΠ. Ἰδε καὶ ἀνωτέρω σ. 160, 14 καὶ 163, 2. ἐστι Ε:
 ἐστὶ Π 19 πρὸς Π: τοῦ πρὸς προηγεῖται παρ διεγεγραμ-
 μένον Ε

Ζήτημα εα'.

"Οπως γίνεται ή θέρμη και τίνος υπάρχει χράσεως.

Λύσις.

Οὐκ οἶδα περὶ ποίας μάλιστα θέρμης, τῆς ἐμφύτου καὶ κατὰ
5 φύσιν ἢ τῆς παρὰ φύσιν καὶ ἐπεισάκτου τὸν λόγον ἐνταῦθα πε-
ποίησαι. Δυνατὸν γάρ καὶ περὶ ἑκατέρας ἐννοεῖν τὸν τὴν ἀπορίαν
ἀναγινώσκοντα· οἵς δπως ἡ θέρμη γίνεται καὶ τίνος υπάρχει χρά-
σεως, οὐδαμῶς προσέθηκας εἰ φυσικὴ καὶ ἔμφυτος ἢ παρὰ φύσιν,
εἰ βούλει, καὶ ἀλλοτρία, καὶ ταῦτα διττὴν εἰδὼς ἐν τῷ μὲν τὴν
10 θερμότητα, τὴν ἔμφυτον καὶ διθνείαν. "Οθεν καὶ περὶ ἑκατέρας διὰ
βραχέων φήθην δεῖν τὴν λύσιν ποιήσασθαι, τί τε φυσικὴ καὶ ἔμ-
φυτος θερμασία καὶ τί παρὰ φύσιν διαλαβών. Ἀπὸ γὰρ τούτων,
οἷμαι, φανερὸν ἔσται μάλιστα καὶ διπερ ἐζήτησας, εἴτ' ἔμφυτον
εἴτε καὶ διθνεῖον θερμόν.

15 Φημὶ τοίνυν φυσικὴν εἶναι θερμότητα, τὴν αὐτὴν δὲ καλῶ
καὶ φυσικὸν καὶ ἔμφυτον δήπου θερμὸν, ἃς ἡ ἀρχὴ τοῦ ζώου ἡ
φύσις. Ξυμφύεται γάρ τῷ ζῷῳ καὶ διὰ τοῦτο λέγεται φυσική,
ὄργανον οὖσα καθόλου τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων. Οὐδὲ γὰρ οἶόν τε
τὴν ψυχὴν ἄνευ τοῦ τοιούτου θερμοῦ παράξαι τινὰ τὴν τυχοῦσαν
20 ἐνέργειαν. Ἀπαν δὲ ὄργανον ἀνάλογόν τε ἐκείνῳ δεῖ εἶναι, οὐ ἔστιν
ὄργανον, καὶ τὸν προσήκοντα λόγον πρὸς τὸ ἔργον καὶ τὸ ἀποτέ-

5. τῆς Ε· λείπει Π ἐπεισάκτου Π: ἐπισάκτου Ε 8. οὐδα-
μῶς Ε: οὐδαμοῦ ΙΙ εἰ ἔγραψα: ἡ ΕΠ 10. διθνείαν Ε: διθνείαν Π

11. ὠνθην Ε: ὠνθειν ΙΙ 13 ἐζήτησας Ε: ἐζή τησας χωρι-
ζόμενα ύπὸ δπῆς ἐν τῷ χάρτῃ Π 16. φυσικὸν Ε: φυσι κὴν χωρι-
ζόμενα ύπὸ δπῆς ἐν τῷ χάρτῃ Π 17. ζώω Ε: ζώω ἐκ τοῦ τὸ πρῶ-
τον γραφέντος ζῶον ΙΙ διὰ τοῦτο Π: διατοῦτο Ε 19. παράξαι
τινὰ ἔγραψα: παράξαι τινα ΕΠ 20. ἔστιν Ε: ἔστιν Π τὸ ἀπο-
τέλεσμα Ε: ἀποτέλεσμα Π

λεσμα σώζειν. "Αλλως γάρ τό τε ὄργανον τό τε οὗ ἐστιν ὄργανον καὶ τὸ δι' ὃ τὸ ὄργανον μάτην ἔν εἴη καὶ οὕτως ἔν ἐν τοῖς οὖσι καθ' αὐτὸ δήπου τὸ μάτην συνεισαχθείη. Δεῖ ἀρα καὶ τὴν ἔμφυτον θέρμην, ὄργανον οὖσαν ψυχῆς, ὡςπερ εἰρηται, μὴ ἀπολελυμένην τε καὶ ἀπλῆν ἔχειν τὴν κρᾶσιν, ἀλλὰ ζύνθετόν τε καὶ ἀναφερομένην 5 πρός τε τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις πρός τε τὰ ἔργα τούτων, κάκεί- νοις ἀνάλογον εἶναι καὶ διὰ ταῦτα ξυγκεκραμένην ψυχρῷ τε καὶ ὑγρῷ καὶ ξηρῷ καὶ εὔκρατόν τε καὶ ξύμμετρον καὶ καλοῖτό γ' ἄν διὰ ταῦτα δικαίως φυσική τε καὶ ἔμφυτος κρᾶσις. Μᾶλλον δὲ ἀπὸ ταύτης ἡ φυσική καὶ ἔμφυτος κρᾶσις θερμὴ λέγοιτ' ἄν τοῦτο μὲν 10 διὰ τὸ ἐν τῇ τῶν ζῴων κρᾶσει τὸ θερμὸν τὰς ἄλλας νικᾶν καὶ ὑπερβάλλειν ποιότητας· τὰ γάρ ζῷα καὶ κατὰ τὸν ἐκ Περγάμου θερμὰ δήπου διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ὑπερβάλλουσαν θέρμην καὶ τὰς λοιπὰς νικῶσαν ποιότητας· τοῦτο δὲ διὰ τὸ θερμὸν δραστικώ- τατον εἶναι τῶν ἀλλων ἀπασῶν ποιωτήτων. Οὐδεμίᾳ γάρ, ως ὁ 15 αὐτός φησι, τὰ γειτνιῶντα αὐτῇ μεταβάλλει ποιότης ως τὸ θερμόν.

Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ φυσική καὶ ἔμφυτος θέρμη τῇ πρός ἀλλή- λας τῶν πρώτων ποιοτήτων δράσει τε καὶ πείσει ἀνάλογον ὄργανον τῇ ψυχῇ γινομένη· ἡ δὲ παρὰ φύσιν ἐστὶν ἡ ἐξ τινος ἐξωτερικῆς αι- τίας, ἥτις ποτ' ἄν εἴη, μήτε οἰκείας τῇ φύσει, μήτε μὴν ἀπὸ ταύτης 20 τὴν ἀρχὴν εἰληφυίας, ἐπερχομένη τῷ σώματι, οὐκ ἀνάλογον ὄρ- γανον οὖσα τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, οὐδὲ τὸν ἀρμόζοντα πρός τὰ ἔργα σώζουσα λόγον τοῦτο μὲν τῷ ἐπείσακτος καὶ ἀλλότριος εἶναι,

1. ἐστιν Ε: ἐστὶν Π 2. καὶ οὕτως Π: οὕτως Ε 3. καθ'
- αὐτὸ ἔγραψ: καθαυτὸ ΕΠ 4. τε Ε: τὲ Π 5. ἀπλῆν Π:
- ἀπλῆν Ε 8. καλοῖτό ἔγραψ: καλοῖτο ΕΠ 13. διὰ Ε: καὶ
- διὰ Π 15. ἀπασῶν Π: ἀπασῶν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος
- ἀπάντων Ε δ Ε: λείπει Π 16. αὐτός φησι ἔγραψ: αὐτὸς
- φησὶ ΕΠ 18. τε Ε: τὲ Π πείσει Π: πήσει Ε ἀνάλογον Ε:
- ἀνὰ λόγον Π 20. ἥτις Π: ἥτις Ε 21. εἰληφυίας ἔγραψ:
- εἰληφυίας Ε: εἰληφυῖα Π ἀνάλογον Π: ανάλογον Ε
23. τῷ Π: τὸ Ε

τοῦτο δ' αὖ πάλιν τῇ ἑαυτῆς δυσκρασίᾳ μὴ σώζουσα τὴν πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ τὰ ἔργα ἀναλογίαν. Λέγοιτο δ' ἂν ἡ τοιαύτη καὶ παρὰ φύσιν κράσις, πρὸς τὸ θερμότερον ἀποκλίνουσα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς ἐμφύτου θερμότητος.

5 Ἐξ ὧν φανερὸν τίσιν ἡ φυσικὴ καὶ ἐμφυτος θέρμη τῆς παρὰ φύσιν καὶ ἐπεισάκτου θερμότητος διενήνοχε. Πρῶτον μὲν γάρ τοῖς αἰτίοις, ἐπειτα τῷ εὔκρατῷ τε καὶ δυσκράτῳ καὶ δλως ὥσπερ τὸ ἄκρον τοῦ μέσου ως γάρ ἀρετὴ πρὸς κακίαν, οὕτως εὔκρασίᾳ πρὸς δυσκρασίαν καντεῦθεν ἐπομένως τῷ τε εἶδει καὶ τῇ μορφῇ,

10 καθάπερ τὸ υγιεινὸν τοῦ νοσώδους ως νῦν σώματος διενήνοχε. Περὶ γε μὴν τὸ αὐτὸν ὑποκείμενον ἄμφω ως πρὸς τρόπου τοῖς ἐναντίοις εἰώθασι γίγνεσθαι, εἴτε πνεῦμα εἴτε χυμὸς εἴτε μόριον τοῦτ' ἀν εἴη, ἐν ᾧ πρὸς ἄλλήλους καὶ ποιοῦσι καὶ πάσχουσι. Τὸ γάρ ἐμφυτον θέρμὸν ἡ εὔκρατον τῷ παρὰ φύσιν θερμῷ καθάπερ

15 ἄκρῳ μέσον ἀντίκειται, καὶ ἐναντίον, ἡ ἐμφυτος θέρμη τῇ παρὰ φύσιν θερμότητι, καθάπερ ἀρετὴ κακίᾳ, ὥσπερ ἐλέγομεν.

Τοιαύτη τίς ἔστι καὶ οὕτω πως γίνεται ἡ τε κατὰ φύσιν ἡ τε παρὰ φύσιν θερμότης, καὶ τοιαύταις ἀλλήλων διαφοραῖς, ως ἐκ πολλῶν δλίγα λέγειν, διενηνόχασι.

20 Ταῦτι μὲν οὖν ικανὰ καὶ περὶ τουτού τοῦ ζητήματος· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο σαφὲς ἀν γένοιτο τοῖς αὐτοῖς. Λέλυται γάρ καὶ αὐτὸ διὰ τῶν αὐτῶν· οὐδὲ γάρ ἄλλο τι ζητεῖ ἡ τί ποτέ ἔστιν ἡ φυσικὴ καὶ ἐμφυτος θέρμη. "Οθεν περὶ αὐτοῦ λέγειν ἀφέντες, τὸ τελευταῖον θεωρήσωμεν ζήτημα.

1. ἑαυτῆς ἔγραψα: ἑαυτῇ ΕΠ

9. ἐπομένως Ε: ἐπομένως Π

16. κακία Π: καὶ κακία Ε

20. ικανὰ Ε: ικανὰ Π

3 κρᾶσις ἔγραψα: κράσις ΕΠ

10. οὐδεὶς Ε: εἶδον Π

17. τίς ἔστι Ε: τίς ἔστι Π

21. σαφὲς Ε: σαφῆς Π

22. ἄλλο ἔγραψα: ἄλλό ΕΠ

ποτέ ἔστιν ἔγραψα: ποτέ εστί Ε: ποτέ ἔστιν Π

Ζήτημα 16'.

Πόσα εἰσὶ τὰ πράγματα τὰ δωρινώντα καὶ βοηθοῦντα καὶ ἀνορθοῦντα τὴν τοῦ ἀνθρώπου υγίειαν, καὶ ποῖα εἰσι.

Δύσις.

Τρεῖς εἰσιν αἱ διαθέσεις καὶ φύσεις τοῦ ἡμετέρου σώματος, 5
ώς μικρῷ πρόσθεν ἐλέγομεν, υγίεια, νόσος καὶ οὐδετέρα διάθεσις,
ἐν δλῳ τῷ τῆς υγιείας οὖσά γε πλάτει.¹ Ανάγκη τοίνυν τὸν ἐνεργείᾳ
νοσοῦντα καὶ τῆς υγιείας ἔξω γενόμενον ἐκ τίνος τούτων πίπτειν
εἴτ' ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως. Οὐδὲν γάρ πρὸς τὸν ἡμέτερον λόγον,
εἴθ' οὕτως εἴτε ἐκείνως τοῦ αὐτοῦ καὶ κατ' ἀμφότερα δήπου συμ- 10
βαίνοντος. Εἰ δὲ πρὸς τὴν οἰκείαν υγίειαν ἐπανελθεῖν δεῖ τὸν
οὗτον τῆς υγιείας ἐκπεπτωκότα, εἰ μὲν υγιεινὸς ἦν ἔσαει, τοῖς
υγιεινοῖς διὰ παντὸς αἰτίοις ἐπανέρχεσθαι χρὴ πρὸς τὴν υγιεινὴν
διάθεσιν ἔσαει, εἰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοῖς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰ δ' οὐδέ-
τερος, εἴτε διὰ παντὸς εἴθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοῖς οὐδετέροις αἰτίοις, 15
τοῖς τε διὰ παντὸς τοῖς θ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ὥσπερ αὖ πάλιν, εἰ
νοσώδης ἀπλῶς, τοῖς νοσώδεσιν ἀπλῶς αἰτίοις, τοῖς τε διὰ παντὸς
τοῖς θ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ξυμμετρεῖται γάρ τοῖς σώμασι τά γε αἴ-
τια, καὶ, ὥσπερ ἐκεῖνα τριττά, υγιεινὰ, νοσώδη τε καὶ οὐδέτερα,

3. ποῖα εἰσὶ Π: ποῖα εἰσὶ Ε 5. εἰσιν Ε: εἰσὶν Π 6 (καὶ
κατωτέρω ἐν διαφόροις πτώσεσιν). υγίεια ἔγραψα: υγεία ΕΠ

7. οὖσά ἔγραψα: οὖσα ΕΠ γε Π: λείπει Ε τοίνυν Π: τοί-
νυν ἐκ τὰ νῦν ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ φασὶ τῇ αὐτῇ χειρὶ τοίνυν Ε

9. ἀμέσως Ε: ἀμέσως ἐκ τοῦ ἀθέσως ΙΙ 10. εἴτ' Π: εἴτ' ἐκ
τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος εἴτε Ε 13. διὰ παντὸς ἔγραψα: δια-
παντὸς ΕΠ 14-15. εἰ δ' οὐδέτερος — εἴθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Ε:
λείπουσι Π 16 (καὶ 17). διὰ παντὸς Π: διαπαντὸς Ε

19. υγιεινὰ Ε: υγιεινα ΙΙ νοσώδη Π: νοσώδη ἐκ τοῦ τὸ πρῶ-
τον γραφέντος νοσώδει Ε τε Ε: τε Π

οὗτω καὶ τὰ ποιητικὰ τῶν αὐτῶν αἴτια καὶ τὰ φυλακτικὰ τριττά πάντως ἔχρην εἶναι, ὅγιεινά δῆλον δτί, νοσώδη τε καὶ οὐδέτερα.

"Ἐχεις τὰς τῶν ζητηθέντων σοι λύσεις, εἰ μὲν ίκανῶς, σοὶ χάρις, ἐξ δλίγων πολλὰ νοεῖν δυναμένῳ καὶ ἐξ ἀρχῶν τὰ ἐκ 5 τῶν ἀρχῶν, εἰ δ' οὐχ ίκανῶς, τί μαθεῖν ἔχρην τὸν διὰ σμικροῦ μέλανος δλα πλήθη πραγμάτων γράψειν ἀναγκασθέντα;

"Ἐρρωσο φιλοσοφῶν ἀεὶ, καὶ εἴ τι δὲ πρὸς ήμᾶς τῶν τοιούτων γράφειν ἐθέλεις, γράφε μὴ κατοχνῶν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΦΙΛΟΣΦΟΡΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΦΟΡΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ

2. δηλον̄οτι γραψ: δηλονότι ΕΠ τε Ε: τὲ Π νοσώδη Π: νοσώδη ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος νοσώδει Ε 3 σοι Π: λείπει Ε 4. ἐξ ἀρχῶν Ε: ἐξαρχῶν Π 5. οὐχ Ε: οὐχ' Π
7. τοιοῦτων Ε: τοιούτω Π